

ב. נקודות הכוח והתורפה שבמרד האלג'ירי

מאת איש מילואים מגויס*

הציר השני, דרומית-יותר, מקשר את טדג'ירואין — זו המהווה ממש בית-גשק העומד לרשות ה"פל-גה"*) — עם המרחב (אף הוא הררי, ובמקומות רבים אף מיוער) המשתרע בין מרכזם של מכרות אואנזה, מזה, לשדות-הפוספטים שליד טבאסה, מזה. ולבסוף, הציר השלישי — יוצא מתאלה, תאלה עצמה משמשת בעיקר כמחנה ומרכז-אימונים. לכאן מגיעים המגויסים הצעירים האלג'יראים, שחילו מרצון או מאונס מעבר לגבול. לאחר קורס-התאמנות אשר משכו אינו קבוע, והמנוהל ע"י מדריכי "צבא-השחרור הלאומי", הנעזרים רבות ע"י ה"משמר-הלאומי" התוניסאי, נשלחים הם לאלג'יריה, כתגבורת לשורות-המרד. ציר-מעבר אחרון זה לאלג'יריה חוצה את האיזור ההררי, המוכר כל-כך, של גמנצ'ה — ומשם קלי-חסית להגיע להרי האורס, ולעלות הלאה, עד לקביליה.

התנגשויות רציניות מאוד נתפתחו בזמן האחרון באיזור טבאסה בין כוחות צרפתיים לבין חיילים אלה, שטרם התנסו בקרב; התנגשויות, אשר בסיכומן נשארות מדי-פעם כמאה גויות פזורות בשטח — פרט למקרים (וקרו כאלה) בהם נכנעו טירונים אלה, ביחידות שלמות.

* כינוי המורדים בתוניסיה, בשעתו, ועתה — באלג'יריה. — המערך.

כיצד נתפתחו הדברים במרחב הצפון-אפריקאי בחלקה המאוחר של שנת 1957? אני משתמש במתכון במושג שהגו רחב יותר מאשר "אלג'יריה", מאחר שאין להפריד את שתי מדינות-המגרב האחרות בכל הנוגע לפרשה זו. ותוך סקירתי זו אאלץ לא-פעם לדבר על מרוקו, ועוד יותר — על תוניסיה. ודאי שבתור איראי, הנמנה על טייסת שבסיסה באיזור-קונסטנטין, לא יכולתי לראות את התמונה הכללית אלא ראייה מקוטעת; ראייה שיתכן אף הושפעה ע"י האספקלריה ה"חיל-אירית" המיוחדת. אף על פי כן, נראה לי כי אפשר להסיק אי-אלו מסקנות. ועיקרן — עדי-כמה שהדבר נראה אולי כפראדוכסאלי — הוא, כי ה"פ.ל.ג." ("חזית השחרור-הלאומי") זכה ללא-ספק בהישגים, אך לעומת זאת, באותו זמן עצמו, נשתמרו (ושמא אף נתחזקו?) נקודות-התורפה שד-בקו בו מתחילתו.

* * *

ההישג הראשון-במעלה של ה"פ.ל.ג.", הוא הצלחתו לבסס באופן ברור את עמדותיו. באלג'יריה, כב-צרפת גופה, וכן במספר בירות זרות ובפני המוסדות הבינלאומיים, הפך שם ה"פ.ל.ג." למושג המסמל את המערכה המנוהלת ע"י המורדים. התחזקות זו הושגה הן בשטח הצבאי והן בשטח המדיני, כשהאחד משפיע על השני.

ההתעצמות הבלתי-מפוקפקת הנוכחית של הפו-טנציאל-הצבאי של הפ.ל.ג. נובעת בעיקרה מן הסיוע לו זכה המרד מן ה"ארצות-אחיות", ובמיוחד משתי ארצות-החסות הצרפתיות לשעבר.

אשר לתוניסיה, במיוחד, ככל שמתקדם והולך הפו-נוי ההדרגתי של הכוחות הצרפתיים מארץ זו, שוב אין צורך אף במעט החשאיות והמחתרתיות שאפפו בעבר את פעילות ההברחה מכיוון זה, יש, איפוא, לצפות להגברת הברחות הנשק, בשלושת צירי-המעבר הידועים זה מכבר.

בציר הראשון, הצפוני, נוטשות שיירות-הנשק את סוק-אל-ארבע, שהיא מצבור חשוב בצפון-תוניסיה, פונות אל גארדימאו — שם המופיע תכופות בהו-דעות-הרשמיות — ומגיעות אל סוק-אחרס, דרך ה-הרים המבוטרים והיעריים של אוור מדג'רדה, אשר כה קשה לפקח עליהם.



אימוני המורדים בגבול התוניסי: בהפסקה שומעת היחידה המתאמנת הסברה מפי קצין-הסברה.

בנוסף לאימון המחזילים החדשים, או ליצירת יחידות-קומנדו" ממש, מתבטאת העזרה מבחוץ בי משלוחים גדלים והולכים של נשק — מקלעים-קלים, מקלעים-בינוניים ואפילו מרגמות. כל הדברים האלה אינם טעונים עוד הוכחה.

לנוכח עובדות אלו שאין להכחישן מתעוררות בי מחשבתך שתי בעיות: האחת — חסימת הגבולות; והשניה — סוגית המדיניות הצפון-אפריקאית בכללותה.

לא אגע כאן בבעיה השנייה, החורגת בהרבה מי מסגרת סקירה זו ואשר תובעת פתרונות במישור-המדיני.

לעומת זאת, למבט ראשון, נראית הבעיה של חסימת הגבול כבהירה הרבה יותר. אמנם, תהיה זו גישה פשטנית-מדי לטעון (וישנם אנשים שאינם נמנעים מלעשות כן) כי האטימה המוחלטת של הגבול תפתור את הבעיה מאליה. אולם סגירה זו תתרום לפחות, בהתחשב באבידות הכבדות שסובלים המורדים לאורך הגבול, לצמצום ניכר של הסיוע מבחוץ. וכתוצאה מכך — להחלשת "צבא השחרור הלאומי", דבר שבהכרח יביא גם לריכוך של העמדות המדיניות עליהן מכרזו עתה ה"פ.ל.ג." ברוב-התקיפות.

ביצעתי אישית מספר גיחות סיור ותצפית באיזור הגבול התוניסי וברור לי לגמרי שחסימה יעילה באיזורים מבוטרים ודלים אלה, תחייב את הפעלתם של כוחות-צבא גדולים ואת הקמתם של מכשולים וביצורים רבים. לא-אחת שמעתי שואלים מדוע — מאחר שנושא זה היה צפוי-ועולה מחדש בכל ביקור של חבר-הממשלה במקום — לא הוחלט ביתר-הקדם להשקיע מאמץ זה, אשר דומה כי אכן הוחלט עתה, סוף-סוף, לבצעו? זאת ועוד: — משום-מה לא הרי-קמה רצועת-בטחון אמיתית, האסורה בכניסה ו-ר-תנועה, בפיקוח משולב של כוחות-קרקע ואויר. — "חגורה" לאורך הגבול, אשר רוחבה יעלה במידה מוחשית על טווח-התנועה הממוצע, שיש ביכולת ה-שיירות לעברו בין-לילה? כפי הנראה שבקשר להקמת איזור כזה מתעוררות מיד בעיות של סמכות-שלטון-נית, מאחר והתקנות, שקביעתן תדרש לכך, הן בתחום-סמכותם של השלטונות האזרחיים — מושלי המחוזות ועוד, תהא הסיבה אשר תהיה, היה במציאות צורך, שיחלפו חדשים אחדים בטרם נתהוותה "חגורה" כזו בפועל, בדרך של נסיונות-מעשיים חלקיים, שלב אחר שלב.

הנסיון המבוצע, מזה למעלה משנה, באי-אלה אי-



אימונים בגבול התוניסי: יחידת-המורדים יוצאת לאימונים כשבראשה נישא הדגל הלאומי.

זורים של הגבול האלג'ירי-מרוקני מורה על הצורך לשלב את שתי מערכות-האמצעים גם יחד: — גדרות-תיל מחושמלים, מוקשים, מלכודות וכו' — יחד עם זה "איזור אסור" שיהא ראוי-לשמו. אכן, איזור כזה הנו בבחינת תנאי-בל-יעבור אם באמת רוצים להשיג את החסימה השלמה. בשטחים המבוטרים והיעריים, במקום שהתצפית הקרקעית והאוויריים גם יחד אי-אפשר שתהא מושלמת, הרי המכשולים שיוך קמו אין בהם, כשלעצמם, כדי למנוע את החדירה דרך הגבול. היא תוסיף להתקיים במידה מסוימת — אך במידה פחותה בהרבה. מקרי חצית הגבול, שהיו לפני-כן תכופים ונערכו בקבוצות שלמות — הופכים מעתה נדירים יותר, והם של בודדים בלבד, השיי-רות נאלצות על-כן לעקוף את המכשולים (בדרך כלל — בדרך-הדרום). מן הראוי, איפוא, להאריך עד כמה שאפשר "חומות-סין" אלו, באופן שיכריח את השיירות לסטות עוד יותר ולהגיע עד למרחבים החשופים העצומים שבאיזור הארג*). במרחבים אלה — בתנאי, כמובן, שיתארך ויגיע גם למקומות אלה "האזור-האסור" הנ"ל — זוכה הפיקוח האווירי לחשיבות מכרעת, וכמעט ודי-בו כשלעצמו בשביל לפתור את הבעיה. שכן שם מאפשר פיקוח זה את האיכון במישרין — או באופן בלתי-ישיר לפי סימני-העקבות — של כל פעילות החורגת מן הרגיל; וע"י

* הערבה הפתוחה המשתרעת על פני מרחבים ענקיים מדרום לאזור אנמי-המלת.

צבא-השחרור הלאומי, (הזרוע הצבאית של "חזית השחרור") של מרגמות, בהן משתמשים מפעם-בפעם להטרדת ישוב זה או אחר באזורי בון או טבאסה, וכן של נשק נגד-מטוסי כבד-יותר, מאלצת בכל-זאת את כוחות-הקרקע, ואת טייסות התצפית והקרב שלנו, לשנות את שיטות פעולתם — ולנקוט בדרכים שיהפכום לפגיעים-פחות.

זאת ועוד, (וכאן עוברים אנו מתחום האסטרטגיה לתחום המדיניות והפסיכולוגיה): — הרי הסיוע מבחוץ איפשר למורדים להקים, ולבצר עד-מהרה, מין "אינפרא-סטרוקטורה" מדינית-צבאית, המזכירה מבחינות מסוימות את זו של הויט-מינח בהודו-סין; ועל אף ההכחשות החוזרות-ונשנות מטעם הפ.ל.ג. בפני גורמי-חוץ, דומה שניתן לראות במבנה של זו אף את סימנה של ההשפעה הקומוניסטית. מערכת-ארגון זו, שאנו מכירים אותה היטב כיום, בנויה בנין מורכב ואחיד.

מרחבה של אלג'יריה מחולק למספר מחוזות (ה"וי-ליות"), שכל אחד מהם מחולק שוב למחוזות-משנה (ה"מנטקות"), ואלה שוב מחולקים לגושים ("נאח-יות"). במסגרתו של סולם-סמכויות ארצי-אזורי זה משובצת, קודם-כל, מערכת-הארגון הצבאית-המוב-הקת, המחקה בעיקרה את הארגון הצבאי הצרפתי, כשמיוזרים, קפיטנים, לויטננטים ולויטננטי-משנה מפקדים על גדודים, פלוגות ומחלקות; ולצדה — מספר גופים מדיניים ומנהליים, שבדרגיהם השונים כפופים הם לסמכותם הכפולה של "אספת-העם" והקומיסר-הפוליטי.

אם כבר הטרימינולוגיה גופה מזכירה את המוסדות הסוביאטיים, הרי הוא-הדבר גם לגבי תחומי-התפקידים של גופים אלה, להלכה, נתונות כל הסמכויות ביד "אספת-העם"; אולם למעשה מרוכזות הן בידי של הקומיסר. המשימות המוטלות עליו הן רבות: — הארגון הכללי; רישום תושבים, מיתות ולידות, וכו' והוצאת תעודות ואישורים; חינוך העם; הסדרת עניני דין ומשפט; ניהול המלחמה הפסיכולוגית, הסברה ותעמולה; "פיקוח" בטחוני ומשטרה; וכן ענינים כספיים וכלכליים, במובנן הרחב של מלים אלו. למעשה, סמכויותיו של ה"קומיסר-הפוליטי" הן נרחבות אף משל מושל-המחוז הצרפתי. תחת שלטונם הקפדני הוקמה איפוא מערכת-מינהל ממש, אשר העתיקה אף-היא, בדרגיה השונים, את דוגמתה של זו הצרפתית. אין צורך להדגיש את המסקנות

קשר-אלחוט עם המחלקות של "יחידות רוכבי-הגמ"ל" (כיום — יחידות ניידות-ממונעות) שבמרחב המדברי של ה"ארג הגדול", תאוכנה השיירות בנקל, ובמידת הצורך — תיורטנה (**).

מנקודת-ראות אסטרטגית, יש לראות בעיה זו של הסימת-הגבול כבעית-היסוד. מחמת כך שלא יכולנו, או לא ידענו, לפעול בזמן — גדל פוטנציאל כוחות-המרידה, באנשים ובציוד, במידות שיש בהן כדי להדאיג.

מציאות זו, אף כי לא נטלה את היזמה מידינו, הכתיבה לנו לא-פעם את התאמת היערכותנו אליה. כתוצאה ממאבקים שעלו לנו באכדות כבדות, באיזורי צפון חבל-קונסטנטין, למדנו לדעת כי בנתיבים מסוימים שוב אין לנוע בכוחות קטנים. אולצנו ליוזם בדרג גדודי פעולות אשר עדיאו תכופות די היה לגביהן בהפעלת מחלקה בלבד.

מאידיד-גיסא — ובמידה מסוימת זהו "הצד השני של המטבע" בשביל המורדים — עצם התעצמותם-המספרית של המורדים הופכת אותם לפגיעים יותר, ובמיוחד לגלויים יותר לתצפית-אווירית. כן מאבדים הם, בחלקה, את הניידות, אשר ציינה אותם בתחילתם — וכתוצאה מכך גם את גורם-ההפתעה, אשר היה את היסוד העיקרי בהצלחתם.

מבחינת החימוש, הרי המצאותן בידי ה"א.ל.נ." A.L.N - Armee de Liberation Nationale דהיינו,

(*) "ירוט" — Interception — מושג החל לא רק על מטוסים, כפי שמשמשים במינוח זה הילות האויר, אל אף על שליחים, פטרולים, שיירות וכדומה. — המערה.



שלושה חודשים נמשכה הקמת הגדר לאורך 320 ק"מ של גבול אלג'יריה-תוניס.



מורד־שבוי מדגים כיצד פרצו המורדים את הגדר המחושמלת הצרפתית, בעזרת מספרי־תיל שידידותיהן מצופות גומי.

בגלל הסתעפותם הרבה של שרותים אלה, והיקף התומכים בהם, אשר בלעדיהם לא יכולים היו להתקיים. עם זאת הרי פעילות זו, שהנה על־פני־רוב פרי־מעשיו של מיעוט מאוד־פעיל — דומה כי כלל־האוכלוסיה נשאר אדיש למדי ואף מסתייג, לגביה, ודי לעתים במצב נרחב של גייסותינו בשביל לחסל את עיקרם של שירותים אלה. נראה, איפוא, שקל־יחסית יהיה לבלום פעילות זו — ובעקיפין לחסלה, ואולי אף למנוע מראש בעד הופעתה — ע"י שנתקוף במחושב את אחד הגורמים העיקריים להתהוותה. כונתי — לסוכן־הגובה, שהנו אבן־ראש־פינה בכל בנין המרד, ושהוטל עליו מטעם האספה של ה"דואר" (אזור־משנה שבטי), או מטעם הקומיסר־הפוליטי (ולממניו אלה מוסר הוא את תוצאות "סיבובי־הגביה שלו) לגבות מכלל־האוכלוסיה את הסכומים בהם הושם כל אחד ואחד, לפי מפתח המתאים לאפ־שרויותיו.

* * *

על אף התעצמות בולטת זו, לא הצליח "פ.ל.ג." לזכות בכל יתרון שיהיה מכריע־באמת. יתר על כן; למרות כל מאמציו, לא הצליח "פ.ל.ג." להשתחרר מחולשותיו שליווהו מתחילתו — ואדרבא, דומה כי לעתים התבלטו הללו עוד יותר. ראשונה־לכל, אין אפילו איזור אחד, ולו גם הקטן ביותר, בו הצליח "פ.ל.ג." להשיג לעצמו שליטה מל־אה, ואשר בו יכול היה להכריז ולו רק על עובריה של רפובליקה אלג'יראית. זוהי, למעשה, הראיה הניצחת כנגד כל אלה אשר, מתוך תבוסנות או מתוך חשבון, משוים את המצב הנוכחי לזה שהיה

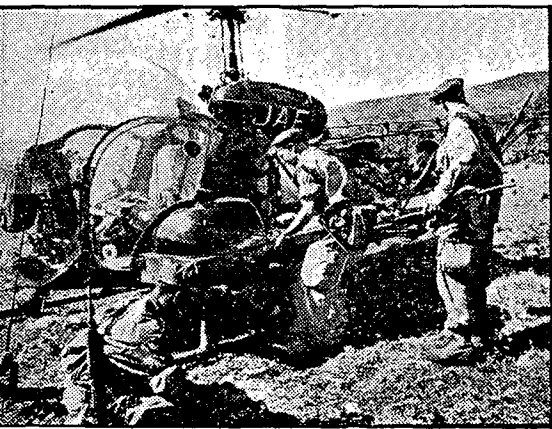
הנובעת מקיומה של מערכת־שלטון זו. שתי משימות המיוחדות לקומיסרים־הפוליטיים ראיות לתשומת־לב מודגשת.

הראשונה מתבטאת בחובתם להכין, כל אחד במר־חבו, את ה"מלחמה המהפכנית", לפי אותו תהליך שכבר הוכיח את עצמו בהודו־סין. לאחר שמסיתים עוררו את רגישות האוכלוסיה ע"י תעמולה אינטנ־סיבית ובלתי־פוסקת, מוקמת רשת־מודיעין־התנגד־דות; רשת זו מחזקת ידי המורדים ומפחידה יריבים. מעתה פתוחה הדרך בפני הפעלת מלחמת־הגרילה, המתנהלת ע"י חבורות שמימדיהן גדלים־והולכים ואף נשקן משתפר־והולך. השלב האחרון (שטרם הגיע לכלל ביצוע באיזה מקום שהוא באלג'יריה, על אף הסכנות הרציניות לכך, שאפשר היה להבחין בהן באי־אלה זמנים) מתבטא בהקמת "איזורים משוחררים", אשר בהם קונה לה שביתה ממשלה מהפכנית — שבראש־וראשונה נועדה לסמל בזירה הבינלאומית את הצלחת המרד. מתוך איזורים אלה צריכה אזי להעריך ה"התקפה הכללית והמשחררת". תהליך זה, שמגמתו להוליד את חזיון "התפשטות־הרקבון", החל מסתמן מזה חדשים מספר בדרום־האלג'ירי, במקום שהמורדים מנסים כפי־הנראה ל־הרחיב את מרחב־אי־השקט לאורכה של הדרך אשר רגילים כבר לכנותה "דרך הנפט", עד לאיזור טוגורט שבסחרה.

השניה במשימות אלו קשורה לארגון הכלכלי והתקציבי שהקומיסרים־הפוליטיים חייבים בהקמתו. על מנת להבטיח את אספקת המזון לכוחות, ואת המכלול־הלוגיסטי של צרכי המרד בכללותו, מפק־עים הם ואוגרים, בתקופת הקציר, את המלאי הדרוש בתבואה ובחציר, הנחוצים לקיומו של ה"א.ל.ג."; נראה כי למען תכלית זו — וזאת מסתבר גם לפי מספרן הקטן־יחסית של השריפות שאירעו השנה — לא חודשה הפקודה, שניתנה ב־1956, להשמיד את התבואות; וזאת ללא־ספק בשל המחסור החמור במצרכי־מחיה אשר הדבר היה גורם למורדים.

נוסף על כל אלה, חייב הקומיסר־הפוליטי להכין את המהבואים (ה"סליקים") המפוררים — לנשק, לתחמושת, למדים ולציוד־רפואי. ולבסוף, מזה מספר חדשים נתגלו באי־אלה איזורים מרפאות וב־תי־חולים חשאיים, אשר משרתות בהם חובשות מוסלמיות צעירות.

הקמתם של "שרותים"־ממש אלה — אי־אפשר שלא תדאיג, וכן אין זה דבר קל לגלותם ולחסלם,



חייל צרפתי פצוע מפונה ממקום הקרב ע"י הליקופטר
חטיפוס אלואט II.

ובמיוחד באם נביא-בחשבונו את יעילותו של ה"טלפון הערבי", המעביר במהירות-הבזק מפה אל פה את הבשורה. והרי כאן לפנינו בעיית-יסוד: — הבחירה בין מלחמה "בדרגה-המחלקה" — למלחמה "בדרך הרגימנט".

יהיה אשר יהיה גורל ויכוחיה-השקפה אלה, אין להם אלא שאיפה אחת, כיצד להגביר את יעילותם המב-צעית של גייסותינו — הרי עובדה היא כי הללו הצליחו לקיים בפועל את השליטה על פני כלל-המרחב של אלג'יריה, על-אף קשיים מכל הסוגים, לרבות אופי פני-השטח, האקלים, הפיזור הגדול, ואף העדר כוחות מספיקים שהורגש בתקופות מסוימות. נקודת-התורפה השניה של המרד היא בניגודים ובמריבות הפנימיים של המורדים, בינם לבין עצמם;

ניגודים, הנמשכים כיום יותר מכל זמן בעבר. תחילת הניגודים — בתוככי "פ.ל.ג." גופו. שם מתנגשים, לפי האורח המסורתי, ערבים (ובמיוחד תושבי איזור האַורַאס) בקבילים (שאף הם נחלקים לחבורות יריבות, בהתאם ל"סופות" אליהם הם מש-תייכים). פירודים גועים אלה מצאו ביטויים בעת חלוקת עמדות-המפתח, הן באלג'יריה גופה והן בקרב ה"ועד לשחרור", השוכן בקאהיר. באיזור האַורַאס, למשל, היה זה עומר בן-פולעיד, מבני המקום, אשר סירב להכיר בסמכותו של ה"ועד לתיאום ולביצוע" — עד שהועד נאלץ לשגר לשם בזה-אחר-זה את אַמירוש הקביל ואת שריף-מחמוד בשביל שיגרשו את בן-פולעיד ויחזירו את המורדים "אל הדגל". התחרויות דומות בין אישים קיימות במזרח חבל-קונסטנטין, במקום שהזקק עלול להיות

בהודו-סין ב-1950. וזאת על אף הנסיונות הרבים שנעשו ע"י המורדים — במחיר מתקפות במימדים נרחבים — להתבסס באזורים בעלי-פני-קרקע המב-בידים על התנועה והשליטה, והקרובים דיי-הצורך אל הגבול, בשביל שניתן יהיה להמציא לתוכם תספוקת בנקל. היו אלה הנסיונות בחבל-אורן (בעיר הקדושה וההיסטורית, טלאַמצ'אן). וזה לא-מכבר — בצפון חבל-קונסטנטין באיזור הפראי של כף-בז-גרוך, מצפון לקו אלמיליה — קולו. הנקיטה, בחודש אפריל 1957, בקריאה ההמונית אל אנשי-המילואים אל הדגל, ופריסת הכוחות (שנתאפשרה כתוצאה מגיוס זה) באופן המבחר את הארץ לתחומים-תחור-מים, מוקפי "מסגרת" של מוצבי-צבא לפי תכניתו של רוברט לאקוסט, השר לענייני אלג'יריה — הכשילו נסיונות אלה, ומנעום מלשאת-פרי.

עם זאת, מאז הוחל בשחרורם של אנשי-המילואים, ובעקבות ההתעצמות המספרית של כוחות ה"א.ל.ג.", החלו רבים חולקים על תוצאות תכנית ה"תחימה" שהוזכרה לעיל. שהרי תכנית זו מחייבת את הפיקוד בהחזקת מספר רב של חילות-מצב קטנים, אשר כשלעצמם אינם ניתנים להפעלה מבצעית. החולקים על בעלי דעה זאת, קובלים על האופי הסטאטי, נטול-היזמה, של התכנית; והם היו מבכרים כי תוקמנה בכל איזור קבוצות-גייסות גדולות לתגובות ופעולות-יוזמות מהירות. אין ספק שלעתים קרובות בוצעו במסגרת מרחבים גדולים-יותר פעולות נרחבות; אך — שוב לפי עוררים אלה — או שמספרם של רגימנטים-שלי-מחץ (תכופות — מוטסים) שהשתתפו בפ-עולות אלו היה קטן-מדי לדעתם, דבר העלול להביא להוגעה גדולה-מן-הרצוי של לוחמים, הנקראים לפ-עולה מספר פעמים בשבוע ובמקומות המרוחקים מאוד. אחד מן השני — או שמבצע מעין-זה חייב — לפי טענת עוררים אלה — ריכוז ארעי של כוחות לא-גדולים, שגלקטו לשם כך מתוך מרחבים שונים, דבר שמצריך אוי תכנון והכנה מדוקדקים בדרג-המטה, וכן הרכבת מפקדה בדרג-הגבוה, וכל אלה מביאים לידי סירבול ניכר של הכוח המוקם, וכן לאטיות מסוימת בתנועתו — וזאת, למול חבורות-אויב, אשר מציינים אותן גם היום נידותן וכושרי "נזילות" שלהן.

מגבלה נוספת שמונים בשיטה זו טמונה בכך שהיא רחוקה מלהבטיח את השמירה על סודיות תכנית-המבצע עד לשעת ה"ש" ממש; שכן לרוב תנועת הגייסות, או הרכב, יגלו ודאי כבר לפני-כן סוד זה;

חמור פייכמה בשביל המורדים — באשר חלק גדול משירותיהם עובר במרחב זה, והן עשויות להעצר, ולהלקח, ע"י המפקדים המקומיים, הנשמעים מי פחות ומי יותר להנחיות ה"ועד לתיאום ולביצוע".

קשיים אלה דירבנו והביאו לבסוף לקיום ועידה מיוחדת בענין זה בתוניס. יצויין כי השלטונות התר-ניסאיים אינם מהססים מלהתיצב באופן גלוי לצד "פ.ל.ג.", וביוני אשתקד אף-הרחיקו לכת ואסרו את המנהיג הבלתי-תלוי טאייב לארבי, אשר במשך כל הזמן סירב לקבל את מרות ה"ועד לתיאום" ואשר ייחסו לו אפילו את הכונה לעבור כאילו, עם חברות, למחנה הצרפתי. תחרויות ומריבות אלו הדאיגו את "פ.ל.ג." עד כדי כך, שבמהלך שנת 1957 ניסו בכל האמצעים לשים קץ למצב זה, "בכל האמצעים" — פירושו — החל ממשא-ומתן והצעות התיווך-הנייט-רלי של תוניסיה — ועד להאבקות בנשק-ביד, להש-מדה פיסית של היריבים. בספטמבר אשתקד זכה ה"פ.ל.ג." בתוצאה חיובית מבחינתו: שידוד-הרכבו האחרון של ה"ועד לתיאום" שלל מן הקבילים את הרוב, שהיה להם בו עד אותה תקופה, על הערבים. אך הסכנה המתמדת ההיא בעינה-עומדת בפני "פ.ל.ג." ובמיוחד, אם נביא-בצשבון קיום האיבה-ההדדית העקשנית, שלעתים קרובות הנה תורשתית.

מריבות אלו, דרך אגב, אינן כלל וכלל תחומות-וסגורות רק בתוככי שורות ה"פ.ל.ג."-פנימה; ולעתים לובשות הן אופי פוליטי מובהק-יותר, המתפרץ אל מחוץ לשורות ה"חזית". כזו היא בראש-וראשונה המריבה העקשנית הקיימת בין "פ.ל.ג." לבין "מ.ג.א." (ה"תנועה הלאומית האלג'יראית"), תנועתו של מס-לי-חאג'. מריבה זו אך תחריפה-והלכה במשך הזמן: — הן בצרפת גופה, כאשר הפך "סידור-החשבונות" באמצעות הסכין או האקדח לדבר יומיומי — והן באלג'יריה, בה הגיעה היא פעמים רבות, למימדיה של שחיטה-ממש. איזורים מסוימים בדרום, ובמיוחד בהרי אולאד-נאיל, נשארו נחלאותיהם של אנשי מסלי, המוסיפים לשלוט בהם בכוחם של מפקדים מסוגו של בלוניס. המאבק בין כוחות "פ.ל.ג." ו"מ.ג.א." התחריף וגבר ב-1956/57 — ונקודת-השיא שלו היתה בשחיטה הגדולה, של כל התושבים הזכרים בכפר מלוזה, שהיה מן התומכים במסלי-חאג'. נסיונות-השתלטות הדדיים אלה לא רק שהם מחבלים, לפי כל הסימנים, במגמה להקים פיקוד מאוחד אצל המורדים, אלא שהם גם דוחפים את המסליסטים, או יריבים אחרים של ה"חזית", להפסיק את מלחמ-תם החתרנית ולבקש את הגנת כוחות-הבטחון הצר-פתיים כדי להישמר מפני שחיטות דומות.

(אחת הדוגמאות לכך הוא הקולונל בלוניס עצמו, ממנהיגי "מ.ג.א.", שעבר לפני זמן לא כליכך רב למאבק גלוי ב"חזית" והצטרף לשוחרי ההתפייסות עם צרפת).

ומכאן — לנקודת-תורפה נוספת של "פ.ל.ג.". אכן, אין עוררין על כך שחלק גדול-ותולך מתוך אוכלו-סית ילידי-הארץ עיף ממצב זה, שביטויו המעשי בשבילו הם הטרור, התביעות הבלתי-פוסקות למא-מץ ולמעשר, וחוסר-הבטחון התמידי. עם זאת, היא זה בלי-ספק משגה לייחס חשיבות דבה-מדי לגורם פסיכולוגי זה; שכן פחד בפני פעולות-העונשין של "פ.ל.ג.", שהן "תכליתיות" בהרבה מאלו של המשפט הצרפתי (וכאן לפנינו, לעתים קרובות, ההבדל היסו-די שבין החיסול, פשוט-כמשמעו, לבין מעצר בלבד, עם סיכויים לחנינה) אי-אפשר שלא יניע את האוכ-לוסיה — ויהא רצונה להסתייג מן המרד עז כאשר יהיה — לשאת, לפחות בשלב ראשון, את דינם של אלה השולטים בעזרת הטרור. דבר זה אינו שולל כלל (כפי שהדבר כבר נתרשש לעתים קרובות בהיס-טוריה) את בואו של שלב שני — כאשר מורת-הרוח, האכזבה והזעם, סופם שהם מתגברים על הפחד והם

אפשר כי יש משום השלמה לתמונת המת-רחש באלג'יריה בקטע הבא מכתבת "רויטר" מסוף ספטמבר 1958:

בשלהי ספטמבר 1958, לאחר שנמצאו כ-400 גופות-הורגים שרופים בהרי קביליה שממזרח לאג'יר — אשר שלטונות הצבא הצרפתיים הודיעו שהללו הם קרבנות של טבח שערכו המורדים באנשיהם-הם — ניתן להנחה זו אשור מפי אחד המורדים שערק. מזכירו של קולונל מוחמד אמירוש, של "מחוז של מורדים" מס. 3 (המקיפה את איזור-קביליה) הודיע לקצינים צרפתיים אלי-הם הגיעה תיווי-איזו, 80 ק"מ מזרחה מאל-ג'יר: "תנו לי מחסה בפני ההורגים. חושדים בי. אין אני רוצה לגמור כמו השאר". לדבריו, הרג אמירוש למעלה מ-700 מורדים ב"טי-הור" שערך בחודש יוני, "בלילה אחד ראיתי יותר מ-80 לוחמים מוצאים להורג ע"י בית-דין בראשותו של אמירוש", הוסיף.

מביאים להתנערות אמיתית של האוכלוסיה המדוכאת והנפחדת. בהתנגשויות הצבאיות שבתקופה האחרונה כבר ראינו מורדים במדים שמסרו עצמם לכוחותינו, במחלקות שלמות, לאחר היריות הראשונות — דבר שטרם ידענוהו בעבר.

מנקודת-ראות צבאית טהורה, אין איפוא במצב הנוכחי כלל-וכלל כדי להדאיג. אין ספק שכוחות „צבא השחרור“ מאורגנים כיום במתכונת יחידות-מש, שמספרן, חימושן ושיירותיהן מגלים נטיה ל- גדול. אך למול יחידות אלה — גייסות אשר במשך כל התקופה האחרונה לא חדלו מלגרום להן אבידות, ולעתים אף חמורות; ואשר אף הם מתעצמים וגדלים לא-במעט, ע"י הכוחות הצרפתיים המועברים ממרוקו ומתוניסיה. קיים איפוא, בבירור, מעין „מיר-רוץ“ התגברות“ בין שני הצדדים — אשר הגורם העיקרי בו, זה העליל להכריע את המאזניים, נשאת לדעתי מידת-הממשות שבחסות הגבולות, מבצע שלאחרונה נקטנו בו ברוח-תקיפה ושניתן לקוות כי אף יביא לתוצאות מכריעות.

מנקודת-ראות כללית יותר, ניתן לראות את המצב באלג'יריה כאילו הגיע לנקודת-מפנה. התפתחותו תושפע ע"י נתונים פוליטיים ובינלאומיים לפחות באותה מידה כמו ע"י הנתונים הצבאיים הטהורים — ואולי אף במידה גדולה-יותר. אם ראיתי מחובתי לבחון באריכות-יתר דוקא נתונים צבאיים אלה, הרי זה משום שנראו לי כפחות מוכרים — ממש כפי שמבליעים תכופות גם אי-אלה הישגים צרפתיים חשובים-מאוד, אשר למרות מצוקות-השעה יש בהם משום אות לאמונה בעתיד.

ארשה לעצמי לסיים בנימה של אופטימיות גלויה. בעת ביצוע יומימי של גיחות מבצעיות, היתה לי ההזדמנות לעבור בזה-אחר-זה מעל לשטחי-המוקד של המרידה, ומעל לאיזורים אשר ההתפתחות וה-פיתוח נמצאים בהם במלוא הקצב. הרשמים שנחרתו בזכרוני ביותר הם ללא-ספק רשמי דינמיות ורגשי תקווה. וחושבני כי איטיב לעשות אם אדגיש אותו הלך-רוח אשר יכול להתנסות בו כל אחד המסייר באויר מעל למרחב הרי-האורס, למשל, למראה מסי-לות הברזל והכבישים שלאורכם משובצים עמודי טלפון וטלגרף, חדשים לגמרי, בנויים בטון-מזוין. — כשלצדם, הרוסים ובעלי-מום, נראים העמודים הי-שנים, עשויי עץ או ברזל, שחובלו ע"י המורדים.

אי-אפשר שלא להתפעל מן העקשנות וההתמדה של המנהל הצרפתי המתבטאות לא רק בשיקום

ההריסות, שנגרמו ע"י החבלה, אלא גם וביחוד בשיפור ופיתוח בלתי-פוסקים של כל אותם ביטויים והתגלמות רבים של אורח-החיים החדש, אשר המנהל הצרפתי מתאמץ להעמידם לרשות התושבים. רוצה הייתי להעלות חויה אישית, זו של יום הגיעי לאלג'יר בינואר אשתקד — היה זה היום הראשון של השביטה הכללית שהוכרזה ע"י „פ.ל.ג.“ איני יכול לעורר זכרון זה ללא התכווצות הלב.

העיר נראתה כאילו לקתה בשיחוק רווי-פחדים, בכל פינה, בכל כיכר, ליד כל תחנה של חשמלית, נצבו שוטרים וצנחנים כשנשקם צמוד למותן, דרוי-כים. הנמל, אשר כרגיל הנו כה מלא-חיים, היה שומם ועזוב. זרועות המנופים הגבוהים נכפו ללא-זיע, כאילו נעצרו באמצע תנופתם. ברחובות הרא-שיים כבסמטאות, נראו לעתים הגלימות הערביות, כשהן חוזרות ונעלמות מידית. חשתי באותו יום כי קיימות שתי קהילות, שני גזעים, אשר האחד נראה כאילו רצה, בכונה שקולה ומוחלטת, להנתק מן השני, להתעלם מקיומו, להתאמר בו.

המערך הצבאי העצום שפרס הגנרל מסיו — נדמה היה שאין מולו אלא חלל-ריק כמעט מושלם. רב-רושם היה ניגוד זה, בין הצנחנים, אשר מדי-הקרוב שלהם הקנו להם מראה תקיפות ועצמה, לבין ה„פטי-מות“ הבודדות שעברו ברחוב, ועם התקלן באחד ההיילים השפילו לרגע-קט את צעיפן, והעיפו בו מבט מהיר ואולי אף חורשרעה. אודה, באותו יום חרדתי לעתיד השותפות הצרפתית-מוסלמית, עתיד הזוכה לעתים כה קרובות וכה בצדק לדברי שבח והלל, חששתי שמא כל מה שעלה בידינו להגשים בצותא, כל אותם זכרונות משותפים, הישגים, הסבל והיגע המשותפים, כל אשר מחשל רוחה ודמותה של אומה, — שמא כל אלה היו לנחלת העבר.

אף-על-פי-כן, איני מאמין כי אכן אלו הם פני הדברים. איני מאמין, קודם כל, לאור הגילויים והת-גובות שמצאו ביטויים כבר החל מיום המחרת. כי חלק-הארי של הפקידים, הפועלים, השכירים, הסו-חרים המוסלמים-צרפתיים חזרו לעבודתם מהר-יותר מכפי שניתן היה לצפות, תכופות כשהם מצטדקים על שנכנעו לפחד ולאומי פעולות-העונשין. ההמון, ברובו העצום, לא שיקף רוח שנאה זו אשר מנהיגי „פ.ל.ג.“ ניסו להחזיר בו — כי אם, הרבה יותר, רגשות פחד, השלמה עם הגורל; ועוד יותר — עייפות מן המבחנים אשר ודאי וודאי שומן רב-מדי ניתחו על ראשם.